

KNAW

VSNU
vereniging van universiteiten
association of universities
THE NETHERLANDS

Gezamenlijk pamflet van de Nederlandse kennisinstellingen voor de verkiezingen van het Europees Parlement 2014

Europees Parlement 2014 - 2019: Blijf investeren in kennis en wetenschap

Door voortdurende innovatie telt de Europese Unie mee als concurrerende, economische kracht op wereldniveau. Innovatie, als gevolg van onderzoek, onderwijs en industrie, creëert groei, werkgelegenheid en oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame gezondheidszorg voor een almaar ouder wordende bevolking en het optimaliseren en verduurzamen van mobiliteit/transport. Het is daarom essentieel dat Europa als een van de belangrijkste kennis economieën ter wereld behouden blijft. Europa heeft bijvoorbeeld de mogelijkheid om praktische barrières weg te nemen die de mobiliteit van onderzoekers en bedrijfsleven nu inperkt. Dat zal economische welvaart alleen maar bevorderen. De Nederlandse kennisinstellingen geven aan hoe de EU zich hier de komende periode voor kan blijven inzetten.

Europa en onderwijs

Alle inwoners van de gehele Europese Unie moeten het onderwijs kunnen volgen dat zorgt voor de grootste ontwikkeling van hun talenten en bijdraagt aan creativiteit en ondernemerschap. Investeren in onderwijskwaliteit en modernisering loont. Kwaliteit van het beroeps- en hoger onderwijs in de lidstaten kan nog verder worden verhoogd door dat op Europees niveau te stimuleren. De Europese Unie zou zich dan ook de komende periode sterk moeten maken voor:

- **Toenemende mobiliteit**, want de aanwezigheid van internationale studenten draagt bij aan de kwaliteit van het onderwijs en aan een ambitieuzere studiecultuur. En uitgaande mobiliteit draagt ook bij aan vaardigheden en een betere oriëntatie op een toenemend internationale arbeidsmarkt. Dat kan verder worden ondersteund met behulp van de Europese programma's.
- **Afstemming onderwijs en arbeidsmarkt**. Door stages en betere samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven beschikken studenten direct na de opleiding over de kennis en vaardigheden

die nodig zijn op de arbeidsmarkt. Partnerschappen, peer learning, onderzoek en internationale competities kunnen hier een bijdrage aan leveren

- **Docentkwaliteit.** Door uitwisseling, leren-van-elkaar en samenwerking buiten Europa voor alle onderwijsniveaus aan te moedigen worden instellingen in staat gesteld de kwaliteit van hun docenten nog verder te vergroten.
- **Digitalisering en open courseware.** Initiatieven voor het online toegankelijk maken van colleges en lessen moeten worden aangejaagd. Programma's in lidstaten kunnen daardoor opgeschaald worden en good practices uitgewisseld.
- **Wegnemen barrières.** Visumaanvragen dienen te worden vergemakkelijkt. Wederzijdse erkenning van studieresultaten/diploma's dient te worden bevorderd. Daardoor worden de mogelijkheden voor uitwisseling groter en groeien de opbrengsten voor kennis en *human capital*.

Europa en onderzoek & innovatie

Het is essentieel dat de Europese Unie blijft investeren in kennis als sector die economische groei bevordert. Door de opkomst en verankering van nieuwe wetenschapslanden zal Europa zich actief moeten inzetten om haar mondiale positie te blijven behouden. Hoewel de Europese wetenschap nog steeds hoog presteert op internationaal niveau, dreigen opkomende economieën Europa voorbij te streven. Het is daarom van groot belang dat de Europese Unie zich inspant voor:

- **Onderzoek.** Onderzoeksresultaten van nu zijn het effect van investeringen 10 jaar geleden. Voortdurende investeringen zijn daarom van belang, te meer gezien de zeer succesvolle deelname van Nederland in de EU kennisprogramma's. Daarbij gaat het wat de Nederlandse kennisinstellingen betreft om investeringen in de hele onderzoeksketen: van fundamenteel tot toegepast onderzoek. Plus het voor innovatie en verbetering van de beroepspraktijk belangrijke praktijkgericht onderzoek.
- **Innovatie en kennisvalorisatie.** Samenwerking tussen hoger onderwijsinstellingen, het bedrijfsleven en/of de overheid op het gebied van onderzoek is belangrijk voor innovatie. Waar mogelijk moet ook worden gewerkt aan de praktische toepassing van kennis.
- **Wegnemen barrières.** Zoveel mogelijk barrières die de mobiliteit van onderzoekers of samenwerking tussen Europese instellingen in de weg staan, dienen weg genomen te worden. Te denken valt aan het meenemen van pensioenen en doen van visumaanvragen.

Dit pamflet is opgesteld door:

- het Europees Platform;
- de Koninklijke Academie voor Wetenschappen (KNAW);
- de MBO-raad;
- de Nederlandse Federatie van Universitair Medische Centra (NFU);
- de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO);
- de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO);
- de Nederlandse Organisatie voor internationale samenwerking in het Hoger Onderwijs (Nuffic);
- de Vereniging Hogescholen;
- de Vereniging van Universiteiten (VSNU).

Onderwijs in Europa

Een internationale dimensie is onmisbaar voor de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Europa speelt een belangrijke rol als aanjager van nieuwe ontwikkelingen en organisator van internationale samenwerking (Lissabon- , Bologna- , Kopenhagen proces, Europe 2020). De arbeidsmarkt internationaliseert en onderwijs speelt daarop in; Europese programma's stimuleren multiculturele onderdelen in curricula en stages; en managers en onderwijspersoneel brengen kwaliteit in hun instellingen naar een hoger plan door internationale peer learning en samenwerking.

Randvoorwaarden

Een effectief Europees beleid vraagt om een aantal randvoorwaarden: strategische keuzes, wegnemen van barrières en cross-sectorale samenwerking. Europa moet strategisch kiezen en investeren in terreinen en sectoren die ook op de lange termijn bijdragen aan economische groei en innovatie. Veel winst valt ook te behalen door barrières weg te nemen die kansrijke initiatieven belemmeren, bijvoorbeeld door subsidies toegankelijker te maken en arbeidsmobiliteit te bevorderen. Ten slotte moeten de schotten worden weggehaald tussen beleidsterreinen die dezelfde doelen willen bereiken, zoals de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Europa kan op het gebied van onderwijs meer bereiken als ze vanuit deze randvoorwaarden zich richt op onderstaande speerpunten.

Onderwijs is een subsidiair onderwerp, maar Europa biedt kansen – en risico's – voor het Nederlandse onderwijs en de instellingen. Europa en Nederland kunnen meer bereiken als ze vanuit deze randvoorwaarden zich richten op onderstaande speerpunten.

Speerpunt 1: aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt

Demografische ontwikkelingen en veranderingen op de arbeidsmarkt (van baanzekerheid naar werkzekerheid) vragen om een nog scherper aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt. Onderwijs en bedrijfsleven bepalen samen wat de specifieke vraag per sector en regio is. Goede informatie over de vraag van de arbeidsmarkt en het aanbod aan onderwijs is essentieel voor leerlingen, studenten en werknemers om keuzes te maken die arbeidsmobiliteit bevorderen, zowel regionaal als Europees. De economische crisis vergroot de noodzaak om opleidingen te blijven aanbieden die de economie naar een hoger plan brengen. Tegelijkertijd moeten we ervoor waken dat de emanciperende functie – zoals de invloed op sociale inclusie en burgerschapsvorming - van het onderwijs niet uit beeld raakt.

Wat vraagt dat van Europa?

Europa moet onderwijs een structurele plek geven in beleid en programma's rondom werkgelegenheid, ondernemerschap en innovatie. Brussel kan de cruciale samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven stimuleren door financiële steun te bieden voor onderzoek, uitwisseling van goede praktijken en ontwikkeling van internationale partnerschappen. Ook versterking van bewustwording van het belang van stages (work based learning), door bijvoorbeeld campagnes en internationale skills competities, is belangrijk. Niet alleen onderwijs- en onderzoeksprogramma's maar ook de Structuurfondsen (EFRO, ESF, ETS) moeten hier op inspelen, en regionale en internationale samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en bedrijfsleven tot een speerpunt maken.

Speerpunt 2: internationale mobiliteit

Mobiliteit en internationalisering leveren belangrijke economische baten op voor onze kenniseconomie, in termen van productiviteit, handel en innovatie. In een open economie zoals de Nederlandse zijn internationale competenties van groot belang voor het bedrijfsleven. Door studie of stage in het buitenland leren studenten andere culturen en talen kennen en doen ze waardevolle transversale

vaardigheden op, zoals initiatief nemen, problemen oplossen en out-of-the-box denken. Niet alleen wordt de inzetbaarheid van studenten op alle niveaus significant hoger door studeren of werken over de grens, de arbeidsmarkt zelf wordt ook steeds internationaler. Dit vraagt om werknemers die beschikken over multiculturele competenties, en om een zodanige transparantie dat buitenlandse bedrijven en opleidingsinstellingen begrijpen welke competenties een werknemer of student heeft.

Wat vraagt dat van Europa?

Europa stimuleert internationale mobiliteit al jaren, maar moet de vele praktische belemmeringen die echte groei tegenhouden, wegnemen. Denk aan problemen bij de erkenning van studieresultaten en diploma's, de schotten tussen regelingen die flexibiliteit bij inzet van middelen beperken en de onnodige bureaucratie. Europa moet transparantie en erkenning bevorderen (bijvoorbeeld door EQF), structurele partnerschappen tussen onderwijsinstellingen versterken en de groei van mobiliteit binnen en buiten Europa financieel ondersteunen.

Speerpunt 3: kwaliteit van onderwijspersoneel

Onderwijs staat en valt met de kwaliteit van docenten. Internationale mobiliteit draagt bij aan hun interculturele vaardigheden en meertaligheid, en helpt ze om nieuwe inzichten op hun vakgebied te blijven ontwikkelen. Daarnaast is het essentieel dat ze op de hoogte blijven van de nieuwste ontwikkelingen in het bedrijfsleven en didactiek; dit kunnen ze doen door kennis te maken met excellente onderwijssystemen en industrieën in - en ook buiten - Europa.

Wat vraagt dat van Europa?

Europa kan door financiële en organisatorische ondersteuning docenten stimuleren om een deel van hun opleiding of nascholing in het buitenland te volgen, in bedrijven of onderwijsinstellingen. Daarnaast is het van belang om barrières voor de internationale arbeidsmobiliteit van onderwijspersoneel weg te nemen, bijvoorbeeld op het gebied van sociale zekerheid.

Onderzoek in Europa

Onderzoek en innovatie zijn van cruciaal belang voor het behoud van de concurrentiepositie van Europa ten opzichte van de rest van de wereld. Het vormt daarom terecht een van de pijlers van de Europa2020-strategie. Het nieuwe Europese onderzoeks- en innovatieprogramma Horizon2020 en daarin geformuleerde grote maatschappelijke uitdagingen zijn daarvan de meest concrete uitwerking. Nederlandse onderzoekers zijn traditioneel zeer succesvol in die programma's en zullen ook in de toekomst hun creativiteit inzetten om – samen met bedrijven – te werken aan de grote vragen van de toekomst. Daarnaast is van belang dat gewerkt blijft worden aan de verdere ontwikkeling van de European Research Area (ERA): het optimaliseren van de Europese onderzoekslandschap door de mobiliteit van Europese onderzoekers te vergroten en de effectiviteit en aansluiting van de nationale onderzoekssystemen verder te vergroten.

Europese samenwerking om maatschappelijke uitdagingen aan te pakken

Europa heeft in toenemende mate te maken met een aantal grote maatschappelijke uitdagingen: vergrijzing, klimaatverandering, energievraagstukken etc. Deze uitdagingen kunnen we niet alleen aanpakken en dienen we in de gezamenlijkheid te doen, waarbij onderzoeksinstituten, bedrijven en overheid nauw met elkaar samenwerken. Daarbij is het van belang dat er wordt geïnvesteerd in de hele onderzoeksketen, want fundamenteel en het voor innovatie zo belangrijke praktijkgericht onderzoek vullen elkaar aan. Met toegepast- en praktijkgericht onderzoek kan (wetenschappelijke) kennis immers worden omgezet in nieuwe producten, technologieën en diensten. Bovendien versterkt het de innovatiekracht van het mkb.

Excellente onderzoekers met innovatieve ideeën spelen een centrale rol. Zo zijn de stijgende pensioen- en zorglasten alleen maar te beteugelen met onderzoek naar *healthy ageing* zodat mensen langer gezond blijven en langer kunnen blijven werken. Ook bij de verdere verduurzaming van de Europese energiemarkt via bijvoorbeeld zonne- wind of waterkracht speelt onderzoek – vaak in nauwe samenwerking met private partijen - een centrale rol. Ook geestes- en sociale wetenschappen dragen in belangrijke mate bij aan de oplossing van deze grote maatschappelijke vraagstukken.

Voor het oplossen van de complexe problemen van de Grand Challenges zijn radicale innovaties nodig. Radicale innovaties komen voort uit fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Binnen Grand Challenges driven research dient dus veel ruimte gecreëerd te worden voor fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Bij het selecteren en aansturen van curiosity driven research heeft de European Research Council (ERC) in het verleden reeds een uitmuntende rol gespeeld. Ook bij het fundamenteel onderzoek binnen de Grand Challenges, dienen de voorstellen hiertoe ook beoordeeld te worden volgens vergelijkbare internationaal erkende maatstaven van wetenschappelijke excellentie. Dat betekent dat de voorstellen en de resultaten worden onderworpen aan een internationale peer review. Het kwaliteitslabel bij thematisch onderzoek blijft een *conditio sine qua non*.

Wegnemen juridische en bureaucratische belemmeringen

Om onderzoek en **innovatie** meer ruimte te geven, moeten juridische en bureaucratische belemmeringen weggenomen worden die kunnen voortvloeien uit zowel Europese als nationale wet- en regelgeving

Excellentie en capaciteitsopbouw

Voor de Europese onderzoeksprogramma's is het zoeken van samenwerking gebaseerd en gericht op excellentie cruciaal. Alleen daarmee maken we het verschil in de wereld. Dat laat onverlet dat we ook open ogen moeten hebben voor verschillen in kennisontwikkeling in de Europese regio's. Het is van groot belang voor de kennispositie van Europa dat overal hoogontwikkelde kennisregio's ontstaan, daarvoor zal gericht aan capaciteitsopbouw gedaan moeten worden om ook talent in de nieuwe lidstaten tot ontwikkeling te brengen. De inzet van structuurfondsen gericht op kennisopbouw is daarvoor het geëigende middel.

Het opbouwen en onderhouden van grote kennisinfrastructuur is een kostbare aangelegenheid die tegelijk cruciaal is voor de mondiale concurrentiepositie. Beter gebruik van Europese fondsen voor deze kennisinfrastructuur is daarom dringend gewenst.

Via een Twinning en Teaming for Excellence subsidie-gedachte zouden de fondsen van Horizon2020 en de delen uit Structuurfondsen gecombineerd kunnen worden om resp. klein- en grootschalige investeringen in de noodzakelijke financiering van onderzoeksinfrastructuur en centres of excellence mogelijk te maken, op een regionale basis ook in die delen van Europa waar de investeringen in onderzoek achterblijven

Open access

Open access, de brede publieke toegankelijkheid van publiek gefinancierd onderzoek, is cruciaal voor versnelling van innovatie. Dat vraagt om oplossingen die niet louter nationaal kunnen worden aangepakt. Brede Europese samenwerking en afspraken zijn daarvoor zeer wezenlijk.